

Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного
банку України”

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Цей регуляторний акт є комплексним та спрямований на оновлення та удосконалення процедур ліцензування надавачів фінансових послуг та платіжних установ (у тому числі малих платіжних установ), філій іноземних платіжних установ, установ електронних грошей, філій іноземних установ електронних грошей, операторів поштового зв’язку, які мають право надавати фінансові платіжні послуги (далі – надавачі фінансових платіжних послуг).

Верховна Рада України з метою виконання взятих Україною на себе зобов’язань щодо імплементації актів права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС¹, зокрема Директиви (ЄС) 2015/2366² та Директиви (ЄС) 2009/110/ЄС, прийняла Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX “Про платіжні послуги” (далі – Закон про платіжні послуги), який введено в дію з 01 серпня 2022 року.

Закон про платіжні послуги запроваджує нові види фінансових платіжних послуг, установлює нову процедуру погодження набуття істотної участі в надавачі фінансових платіжних послуг, оновлює вимоги до фінансового стану, ділової репутації, а також установлює інші вимоги до надавачів фінансових платіжних послуг, їх власників та керівників.

Станом на сьогодні діє Положення про порядок видачі ліцензії на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17 серпня 2017 року № 80 (далі – Положення № 80), що не враховує підходи, закладені в Законі про платіжні послуги.

Таким чином, Національний банк України (далі – Національний банк) із метою впровадження єдиних підходів щодо оцінки фінансового стану, ділової репутації, а також інших вимог на ринку небанківських фінансових послуг, установлення процедури погодження набуття істотної участі в надавачах фінансових платіжних послуг пропонує внести зміни до Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 24 грудня 2021 року №153 (далі – Положення № 153).

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII.

² Директива (ЄС) 2015/2366 Європейського парламенту та Ради від 25 листопада 2015 року про платіжні послуги на внутрішньому ринку, та про внесення змін до Директив 2002/65/ЄС, 2009/110/ЄС і 2013/36/ЄС та Регламенту (ЄС) № 1093/2010, та про скасування Директиви 2007/64/ЄС.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до:01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

В/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

Також змінами до Положення № 153 пропонується уніфікувати процедуру одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями. Станом на сьогодні це питання врегульовано постановою Правління Національного банку України від 26 березня 2021 року № 26 “Про затвердження Положення про порядок видачі ліцензії на торгівлю валютними цінностями”. Однак, цей акт містить складну процедуру одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями, тоді як Національний банк уже має уніфікований акт щодо ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг. Тому з метою уніфікації підходів до всіх надавачів фінансових послуг, щоб підхід до видачі ліцензії на торгівлю валютними цінностями не відрізнявся від загального підходу до видачі ліцензій на інші фінансові послуги, цим актом передбачено також процедуру одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями.

Наступне питання, яке врегулює цей акт, – це запровадження порядку призначення довірених осіб, яким передаватиметься право голосу осіб, яким тимчасово заборонено голосувати за акціями (частками). Відповідно до частини дев’ятнадцятої статті 9 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” визначено, що в разі виявлення органом, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, факту набуття особою істотної участі у фінансовій установі або збільшення особою своєї істотної участі до відповідних рівнів без отримання письмового погодження органу, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, зазначений орган призначає у двотижневий строк із дня отримання пропозицій щодо кандидатур від фінансової установи довірену особу, якій передається право брати участь у голосуванні. Довірена особа призначається з числа осіб, запропонованих фінансовою установою, на період до усунення порушення вимоги, але не більше одного року. Довірена особа повинна відповідати вимогам щодо ділової репутації, а також іншим вимогам, визначеним нормативно-правовими актами органів, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Ураховуючи те, що відповідно до Закону України від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про спліт) Національний банк із 01 липня 2020 року набув повноважень щодо здійснення державного регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ та інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (далі – надавачі фінансових послуг), Національний банк повинен визначити вимоги до довірених осіб.

Таким чином, Національний банк має намір прийняти цей регуляторний акт на виконання вимог вищезазначених законів України.

Зазначені вище питання не можуть бути вирішені за допомогою ринкових механізмів, оскільки вони стосуються реалізації повноважень Національного

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

банку, визначених Законом України “Про Національний банк України”, Законом про фінансові послуги, Законом про платіжні послуги.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання є удосконалення процедур ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг.

Однією з важливих цілей розробки цього акта є унеможливлення здійснення управління надавачами фінансових послуг особами, у яких є громадянство, податкове резидентство або постійним місцем проживання/місцезнаходження є держава, що здійснює/здійснювала збройну агресію проти України в значенні, наведеному в статті 1 Закону України “Про оборону України” (далі – держава-агресор), або особами, зареєстрованими в державі-агресорі, що пропонується визначити як ознаки небездоганної ділової репутації особи. У цьому випадку надавач фінансових послуг також має право призначити довірену особу, якій передається право голосу особи, якій заборонено управління надавачами фінансових послуг.

Акт розроблено з метою уніфікації вимог до осіб, які мають намір провадити/провадять діяльність із надання небанківських фінансових послуг, у єдиному нормативно-правовому акті.

III. Визначення та оцінювання всіх прийнятих альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Альтернативним способом досягнення зазначених цілей може бути залишення наявного стану законодавства, що регулює питання ліцензування та реєстрації надавачів фінансових платіжних послуг.

Перевагами такого способу досягнення встановлених цілей є застосування чинних вимог нормативно-правових актів Національного банку, які надавачі фінансових послуг тривалий час використовують у роботі.

Недоліком цього методу є те, що наявне регулювання, зокрема Положення № 80, що встановлює вимоги для осіб для отримання ліцензії на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків, не враховує вимоги та підходи, визначені в Законі про платіжні послуги.

У цьому разі недосконалість законодавства в цій сфері та окреслені вище проблемні питання залишатимуться невирішеними та поступово поглиблюватимуться з огляду на постійний розвиток законодавства та правовідносин на ринку фінансових послуг. Такі обставини збільшуватимуть витрати Національного банку на нагляд, інспектування та розгляд скарг споживачів фінансових послуг.

Іншим способом досягнення встановлених цілей є прийняття запропонованого акта, перевагами якого є внесення змін вже до прийнятого

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до:01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

єдиного документа, яким забезпечуватиметься якнайшвидше досягнення цілей акта та вирішення проблемних питань, що є наразі. Очікується, що прийняття акта уніфікує вимоги до одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями, установить вимоги до надавачів фінансових платіжних послуг, уніфікує підходи до ліцензування та реєстрації всіх надавачів фінансових послуг. Прийняття цього акта також вирішить проблему неможливості управління українськими надавачами фінансових послуг особами, що мають громадянство, податкове резидентство, постійне місце проживання або місцезнаходження в державі-агресорі та особами, що зареєстровані в державі-агресорі.

Недоліками такого способу є можлива потреба додаткових витрат часових та/або грошових ресурсів надавачів фінансових послуг, пов'язана з аналізом вимог акта.

Також як один із альтернативних варіантів може розглядатися прийняття не змін до єдиного нормативно-правового акта з питань ліцензування та реєстрації, а залишення значної кількості розрізнених документів, оновлення яких відбуватиметься поступово (шляхом визнання їх такими, що втратили чинність, із наступним прийняттям нових).

Перевагами такого способу може бути визнано можливість поступового оновлення законодавства, що забезпечить надавачам фінансових послуг більше часу для поступової адаптації до нових вимог.

Разом із цим серед недоліків такого підходу є значний ризик створення правових колізій на перехідному етапі, тривале витрачання як надавачами фінансових послуг, так і Національним банком часових та адміністративних ресурсів на адаптацію до вимог кожного наступного оновленого нормативно-правового акта, приведення внутрішніх документів у відповідність до них та потенційні потреби у внесенні змін до попередньо оновлених нормативно-правових актів і як наслідок тривале та фактично неефективне вирішення окреслених вище проблем.

Тому Національний банк обрав варіант прийняття запропонованого акта як найкращий спосіб досягнення зазначених цілей.

IV. Опис механізмів, які пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи

Затвердження акта дасть змогу якісно вдосконалити підходи до ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг, установити вимоги до надавачів фінансових платіжних послуг, уніфікувати процедуру одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями. Зокрема, в акті пропонуються такі зміни:

1) встановити на постійній основі нової ознаки небездоганної ділової репутації: для фізичних осіб – наявність в особи громадянства та/або податкового резидентства та/або місця постійного проживання – держави-агресора, для юридичних осіб – особа, зареєстрована та/або є податковим

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

резидентом та/або її місцезнаходженням є держава-агресор. Таким особам забороняється використовувати право голосу за їх акціями/частками та здійснювати будь-яке управління небанківською фінансовою установою. Також визначено процедуру призначення довіреної особи, якій передається право голосу й управління та яка має відповідати вимогам Національного банку щодо ділової репутації й іншим вимогам, визначеним у цьому акті;

2) врегулювати порядок видачі ліцензії на торгівлю валютними цінностями;

3) врегулювати процедуру реорганізації надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг;

4) визначити оновлені підходи до оцінки походження джерел коштів для формування статутного капіталу;

5) виключити норми щодо потреби погодження, набуття або збільшення істотної участі в небанківській фінансовій установі (крім страховика), запровадити процедуру погодження з боку Національного банку набуття істотної участі в надавачах фінансових платіжних послуг;

6) передбачити процедуру визнання власника істотної участі в надавачі фінансових послуг (особи, яка незалежно від формального володіння має значний або вирішальний вплив на управління або діяльність надавача);

7) поширити вимоги Положення про ліцензування на надавачів фінансових платіжних послуг. Зокрема, поширити вимоги до системи корпоративного управління, вимоги до керівників та порядок їх призначення, правила суміщення посад, до відокремлених підрозділів, порядок погодження набуття або збільшення істотної участі, критерії оцінки фінансового/майнового стану. Також передбачити процедуру скасування рішення про погодження набуття або збільшення істотної участі в надавачі фінансових платіжних послуг у разі виявлення недостовірної інформації та процедуру ліквідації філії іноземної платіжної установи та філії іноземної установи електронних грошей;

8) уточнити порядок дій надавача фінансових послуг і Національного банку в разі виявлення ознак ненадання надавачем фінансових послуг жодної фінансової послуги протягом року з дня отримання ліцензії;

9) передбачити право Національного банку на встановлення тимчасової заборони використання власником істотної участі в небанківській фінансовій установі права голосу та визначити порядок призначення довіреної особи, якій передається право брати участь у голосуванні.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта є обов'язковими для виконання надавачами фінансових послуг, надавачами фінансових платіжних послуг. До зовнішніх чинників, що можуть потенційно впливати на дію запропонованого

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

регуляторного акта, належать зміни в законодавстві України, що може призвести до потреби внесення змін до цього регуляторного акта.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень. Водночас належне та своєчасне виконання вимог акта учасниками ринку небанківських фінансових послуг сприятиме прозорому та фінансово стабільному ринку небанківських фінансових послуг.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності на ринку небанківських фінансових послуг із періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття регуляторного акта дасть змогу:

оновити та вдосконалити підходи до ліцензування та реєстрації надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг;
уніфікувати підходи до видачі ліцензії на торгівлю валютними цінностями;
встановити вимоги до надавачів фінансових платіжних послуг;
визначити порядок погодження набуття чи збільшення істотної участі в надавачі фінансових платіжних послуг.

Позитивні наслідки дії регуляторного акта:

1) забезпечення стабільності фінансової системи та обмеження ризиків, на які наражається небанківська фінансова установа внаслідок управління особою, яка має громадянство держави-агресора, є податковим резидентом цієї держави чи зареєстрована в державі-агресорі;

2) забезпечення уніфікованого механізму одержання ліцензії на торгівлю валютними цінностями;

3) запровадження інституту довірених осіб, яким зможуть передати право голосу особи, яким тимчасово заборонено користуватись правом голосу за акціями (частками), і відтак можливість продовжувати діяльність небанківської фінансової установи;

4) визначення вимог до надавачів фінансових платіжних послуг.

Негативним наслідком дії регуляторного акта для небанківських фінансових установ можуть стати додаткові часові та грошові витрати, пов'язані із забезпеченням реалізації вимог, установлених актом. Також відповідні витрати здійснюватимуться в межах кошторисів витрат на звичайну господарську діяльність.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання акта, не вбачається за можливе обчислення розмірів усіх позитивних та можливих негативних наслідків його прийняття.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

VII. Визначення показників результативності акта

Вимоги акта поширюватимуться на всіх надавачів фінансових послуг, за якими здійснює нагляд Національний банк.

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватимуться вимоги акта.

Вимоги акта в разі його прийняття поширюватимуться на всіх надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг, а також на власників істотної участі, керівників, головних бухгалтерів, ключових осіб таких надавачів фінансових послуг та на необмежене коло осіб, які матимуть у майбутньому намір отримати ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг, ліцензію на надання фінансових платіжних послуг, ліцензію на торгівлю валютними цінностями або набути істотну участь у надавачі фінансових послуг, надавачі фінансових платіжних послуг;

2) кількість надавачів фінансових послуг, які привели свою діяльність у відповідність до змін до акта;

3) розмір коштів і час, що витратимуться надавачами фінансових послуг, надавачами фінансових платіжних послуг та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта.

Можливі витрати будуть пов'язані з потребою в приведенні внутрішніх документів надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг у відповідність до вимог регуляторного акта. Водночас виконання більшості вимог регуляторного акта здійснюватиметься надавачами фінансових послуг, надавачами фінансових платіжних послуг у процесі їх звичайної господарської діяльності та не потребуватиме додаткового виділення фінансування та/або часових і адміністративних ресурсів.

Витрати коштів та часу фізичних осіб не передбачаються;

4) кількість порушень вимог щодо погодження/повідомлення про набуття/збільшення істотної участі в надавачі фінансових послуг, надавачі фінансових платіжних послуг;

5) кількість небанківських фінансових установ, що порушили вимоги акта;

6) кількість призначених довірених осіб;

7) кількість осіб, які є власниками істотної участі, ділову репутацію яких було визнано небездоганною;

8) кількість звернень клієнтів надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг щодо порушення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг;

9) кількість отриманих Національним банком від надавачів фінансових послуг, надавачів фінансових платіжних послуг юридичних та фізичних осіб запитів або пропозицій щодо змісту акта та його реалізації.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07

Ураховуючи специфіку запропонованого регуляторного акта та предмет його регулювання, надати чіткий перелік його прогностичних значень показників результативності не вбачається можливим.

VIII. Визначення заходів, за допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3, 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів у порядку, визначеному Методикою відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку від 14 квітня 2004 року № 471.

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності цього регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом року з дня набрання чинності цим актом.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання чинності цим актом.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься один раз на кожні три роки починаючи з дня виконання заходів щодо повторного відстеження результативності регуляторного акта.

Інформування суб’єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова Національного банку України

Кирило ШЕВЧЕНКО

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Шевченко Кирило Євгенович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000E9100000DB430000

Дійсний до: 01.07.2023 16:41:07

Національний банк України

B/33-0008/64857

від 19.08.2022 15:07